

УДК 7.041.5:81'255 (043.2)

Гординська О.В.

Національний авіаційний університет, Київ

ПОРТРЕТУВАННЯ ПЕРСОНАЖІВ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ

Багато дослідників часто прирівнюють такі поняття, як «портрет персонажа» і «образ персонажа», стверджуючи про їх синонімічність. Проблемою створення художнього образу у структурі літературного твору займаються багато лінгвістів та літературознавців. У роботах, присвячених дослідженню портретних характеристик розглядаються питання формування та розвитку портретного опису (Б.Є. Галанов, Г.С. Сириця), виявлення лінгвістичних особливостей портрету (В.М. Жирмунський, О.О. Мальцева). Труднощі перекладу портретних описів досліджували Е.А. Гончарова, Є.Я. Кусько, Н.О. Родіонова, О.А. Малетина).

Портретний опис поєднується з іншими композиційними елементами художнього тексту, в результаті чого відбувається зближення двох мовних форм – оповідання і опису. Рухи персонажа, його жести, міміка відіграють надзвичайно важливу роль, і в більшості випадків згадуються досить часто. Переклад портретних описів ускладнений високою смисловою навантаженістю, та перекладачу, зазвичай, доводиться створювати опис українською мовою наново, а не відтворювати його з англійської мови. Дуже важливо при цьому вдало відтворити всі стилістичні засоби, які використовує автор оригіналу.

У ході дослідження нами було виділено наступні види літературних портретів у творі В. Набокова «Лоліта»: фізичний, психологічний та соціальний. Розглянемо детальніше фізичний портрет, адже він складає основну частину портретування персонажів у творі. Автор твору використовує ряд епітетів, метафор, порівнянь для опису фізичних характеристик героїв, а особливо жіночих образів, які перекладач відтворює за допомогою ряду перекладацьких трансформацій. Так, описуючи Аннабеллу, перекладач застосовує трансформацію калькування, завдяки якій вдало передає опис зовнішності героїні, її фізичного портрету, та відтворює ті емоції, почуття і враження головного героя, які намагався передати автор тексту оригіналу: *...and then I see Annabel in such general terms as: «honey-colored skin,» «think arms,» «brown bobbed hair,» «long lashes,» «big bright mouth»*[2, с. 19]. – *...і тоді Аннабелла ввижається мені в загальних термінах, як то: «медового відтінку шкіра», «тоненькі руки», «підстрижене русяє волосся», «довгі вії», «великі барвні вуста»* [1, с. 29]. В. Набоков концентрує увагу на найдрібніших деталях зовнішності героїв, використовуючи при цьому лексику на позначення епітетів, яка характеризується значними повторами, що в процесі перекладу зазнають заміни: *«Yes,» I said, «yes. They are beautiful, beautiful, beautiful.»* [2, с. 38]. – *«Так,» сказав я, «так. Вони чудовні, чудні, чуднівські»* [1, с. 44]. Під час аналізу фізичного портрету персонажів було помічено досить багато портретних описів, основаних на порівняннях з представниками тваринного та рослинного світу: *The plump, glossy little Eskimo girls with their fish smell, hideous raven hair and guinea pig faces, evoked even less desire in me than Dr. Johnson had* [2, с. 41]. – *Вгодовані, лисніючі маленькі ескімоски з личками морських свинок, риб'ячим запахом і воронячою чорнявою*